

Рекомендації роботодавцям щодо впровадження заходів з профілактики виробничого травматизму

В.З. Шишков, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри охорони праці Інституту післядипломної освіти Національного університету харчових технологій

Я.В. Нирко, радник з охорони праці, пожежної безпеки, безпеки руху НАЦУ «Укрцукор», старший викладач кафедри охорони праці Інституту післядипломної освіти Національного університету харчових технологій

А.В. Шишков, старший викладач Інституту післядипломної освіти Національного університету харчових технологій

У статті наведені рекомендації роботодавцям щодо впровадження заходів з профілактики виробничого травматизму.

Ключові слова: охорона праці, нещасні випадки, профілактика виробничого травматизму.

The article gives recommendations on the introduction of measures for the prevention of occupational injuries.

Key words: protection of labour, accident, prevention of occupational injuries.

Згідно ст.1 Закону України «Про охорону праці» (далі – Закону) даємо визначення терміну «Охорона праці». **Охорона праці** – це система: правових, соціально-економічних; організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я, життя та працездатності людини у процесі трудової діяльності. Якщо розглядати перераховані заходи та засоби детальніше, то маємо можливість розглянути цих 5 видів основних заходів та засобів системи охорони праці.

Правові заходи складаються з двох груп нормативно-правових документів з охорони праці. Перша група цих документів – це загальнодержавні, такі як закон України «Про охорону праці», Закон України «Про соціальне страхування», Кодекс законів про працю, та прийняті відповідні підзаконні акти, нормативно-правові документи з охорони праці (Правила устрою та безпеки експлуатації, Правила охорони праці, система стандартів з безпеки праці, державні будівельні норми, державні санітарні норми та правила, положення, регламенти, типові інструкції тощо).

Друга група документів з охорони праці – це локальний блок документів, в який входять: Положення про управління охороною праці на під-

приємстві, Положення про службу охорони праці підприємства, Положення про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві, стандарти підприємства з питань охорони праці, регламенти підприємства по безпечному проведенню окремих видів робіт на підприємстві, інструкції з охорони праці по професіях та видах робіт та інші документи з охорони праці, які прийняті, затверджені та введені в дію на підприємстві. Всі ці документи опрацьовуються на підставі загальнодержавного блоку документів з охорони праці.

Соціально-економічні заходи визначають дуже важливі суспільно-політичні моменти суспільства. Соціальна сторона визначає той рівень травматизму, яке суспільство на даному етапі розвитку та економічного стану країни визнає припустимим. Для зменшення рівня травматизму необхідно вкладати значні кошти, які визначаються економічним станом держави в цілому і можливостями конкретного підприємств. Це співвідношення травматизм-економічного стану пов'язано також з поняттям суспільно необхідний вид виробництва. Ми знаємо, що видобування вугілля приводить до значного травматизму, але суспільство без нього не може існувати. Проведений аналіз по-

казав, що виробництво цукру у відносних одиницях на 1 млн тонн продукту є майже вдвічі травмонебезпечним ніж видобування вугілля. Суспільство робить вигляд, що це нормально. Хоча, якщо оптимізувати витрати та провести доскональний фінансово-економічний аналіз цього становища, можливо змінити це становище на краще.

Організаційно-технічні заходи (це можна ототожнити з попередньою назвою цього напрямку робіт - техніка безпеки) визначають конкретну роботу всіх підрозділів, посадових осіб, спеціалістів і працівників на підприємстві по реалізації вимог нормативно-правових документів з охорони праці. В цій роботі можна визначити такі напрямки:

- організація навчання з питань охорони праці, пропаганди безпечних методів праці та співробітництво з працівниками у сфері охорони праці;
- забезпечення контролю за додержанням працівником технологічних процесів, правил поведження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, використанням засобів індивідуального та колективного захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці;
- створення відповідних служб та призначення посадових осіб, які забезпечують вирішення конкретних питань з охорони праці та встановлення їх обов'язків з питань охорони праці;
- розробка і затвердження положень, інструкцій, інших актів з охорони праці, що діють у межах підприємства, та встановлення правил виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці;
- розробка та реалізація комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів, підвищення наявного рівня охорони праці та забезпечення виконання необхідних профілактичних заходів відповідно до обставин, що змінюються.

Основними **технічними заходами** є:

- атестація робочих місць на відповідність НПАОП в порядку та строки визначені законодавством, та вжиття за її підсумками заходів щодо усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих чинників;
- організація лабораторних досліджень умов праці;
- забезпечення належного утримання будівель і споруд, виробничого устаткування, моніторинг їх технічного стану;

- оцінка технічного стану виробничого устаткування.

Санітарно-гігієнічні заходи передбачають дослідження впливу виробничих чинників на працівника та встановлення їх допустимих значень на робочих місцях, визначення фактичних значень конкретних параметрів виробничих чинників на робочих місцях, а також визначення відповідності умов на робочих місцях вимогам нормативних документів.

Лікувально-профілактичні заходи передбачають попередній та періодичні медичні огляди працівників, переведення їх на легшу роботу за станом здоров'я, безоплатне забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням працівників на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, особливі вимоги до охорони праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.

У 2017 році на підприємства і в організаціях бурякоцукрового комплексу здійснювалися певні заходи, спрямовані на поліпшення стану охорони праці, пожежної безпеки, промислової безпеки та безпеки дорожнього руху. Працівниками Національної Асоціації цукровиків України «Укрцукор» разом з викладачами охорони праці Інституту післядипломної освіти НУХТ надавалася інформаційна, практична, методична, допомога з цих питань керівникам підприємств, спеціалістам з охорони праці, пожежної безпеки, безпеки дорожнього руху і керівникам робіт в опрацюванні нормативно-правових актів з охорони праці, пожежної, техногенної безпеки та безпеки дорожнього руху у повсякденній роботі та впродовж року, а також під час проведення щорічної науково-технічної конференції цукровиків України, під час навчання з питань охорони праці, промислової та пожежної безпеки під час відрядження на деякі підприємства цукрової галузі та під час навчання в Інституті післядипломної освіти Національного Університету Харчових Технологій, а також надання консультацій телефоном з зазначених питань.

У 2017 році у цукровій галузі сталося 4 нещасних випадки зі смертельними наслідками, в яких загинули 4 працівники проти 1 у 2016 році.

Офіційна статистика стану виробничого травматизму свідчить про збільшення виробничого травматизму як загального, так зі смертельним наслідком. Констатуючи дані про високий рівень виробничого травматизму на підприємствах цукрової галузі спостерігається, що на більшості підприємств не в повній мірі проводиться робота по

створенню безпечних та нешкідливих умов праці для працівників, не достатньо функціонує система управління охороною праці, незадовільно здійснюється проведення навчання та перевірка знань з питань охорони праці.

На підприємствах розроблені інструкції з охорони праці, за професіями та видам робіт, проте на окремих заводах частина інструкцій не відповідає вимогам Положення про розробку інструкцій з охорони праці, інструкції не завжди переглядаються відповідно до встановлених термінів. На недостатньому рівні вирішуються питання забезпечення працівників підприємств спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

Аналіз причин виникнення на виробництві нещасних випадків за останні роки показує, що в проблемі виробничого травматизму головне місце займає організаційна складова процесу виробництва. За даними проведеного дослідження 19% нещасних випадків відбувається з організаційних причин. Кожна помилка працівника – це наслідок його діяльності або бездіяльності. До бездіяльності можна віднести порушення трудової та виробничої дисципліни, яка майже у 42,2% випадків призводить до смертельного травмування. Саме тому профілактику травматизму необхідно починати з організаційних заходів. Особлива роль в цьому належить роботодавцям. Тому для них пропонуємо позачергові заходи з профілактики виробничого травматизму. Суттєвою особливістю цих рекомендацій є те, що їх повністю присвячено проблемам безпеки та охорони праці, а саме впровадженню безпосередньо на робочих місцях необхідних профілактичних заходів, спрямованих на запобігання виробничого травматизму. Забезпечити безаварійну роботу повинні роботодавці, посадові особи та спеціалісти підприємства. Вони зобов'язані при постановці та видачі завдання на виконання робіт вертати особливу увагу працівників на можливість виникнення небезпечних ситуацій, ознайомлювати з заходами їх попередження, сприяти усвідомленню кожним працівником тієї істини, що дотримання вимог охорони праці є запорукою збереження здоров'я, а й розв'язання економічних та соціальних проблем. Адже, кожний нещасний випадок на виробництві, особливо зі смертельним наслідком, необхідно розглядати як сигнал щодо незадовільного стану профілактичної роботи з попередження травматизму на тому чи іншому господарському об'єкті.

Підвищену увагу щодо попередження травма-

тизму та професійних захворювань повинні здійснювати роботодавці та керівники підприємств при найбільш травмонебезпечних видах економічної діяльності. Отже, тільки після визначення рівня стану безпеки праці на підприємствах цукрової галузі, на виробничій дільниці, в цехах, об'єктивного виявлення справжніх причин того чи іншого нещасного випадку та закономірностей його виникнення і з'являються реальні можливості для ефективного пошуку шляхів активізації профілактичної роботи та зниження травматизму.

Для розв'язання питань попередження травматизму на цих підприємствах при виконанні окремих видів робіт допоможуть заходи, які враховують характерні особливості притаманні небезпечним ситуаціям на виробництві.

Спеціальні заходи щодо запобігання нещасним випадкам запропоновані на підставі аналізу нещасних випадків зі смертельними наслідками які сталися на підприємствах цукрової галузі при виконанні окремих видів робіт впродовж 30 років.

Практичними рекомендаціями щодо впровадження основних заходів для запобігання нещасним випадкам на підприємствах цукрової галузі, може бути наступне:

- розробляти за участю сторін колективного договору і реалізовувати комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;
- забезпечувати виконання необхідних профілактичних заходів, відповідно до обставин, що змінюються;
- забезпечувати усунення причин, що призводять до нещасних випадків та професійних захворювань, натомість здійснювати профілактичних заходів, визначених комісіями за підсумками розслідування цих причин.

Керівник структурного підрозділу (цеху, дільниці, об'єкту тощо), де виконуються роботи, повинен: розробити необхідні заходи щодо безпечного виконання робіт і забезпечити їх виконання.

Особа, відповідальна за підготовку до виконання роботи з підвищеною небезпекою повинна - забезпечити повноту і послідовність передбачених документацією заходів.

Особа, відповідальна за проведення роботи з підвищеною небезпекою повинна:

- організовувати виконання заходів щодо безпечного проведення роботи;
- контролювати, під час роботи, виконання передбачених заходів.

Виконавці роботи з підвищеною небезпекою

повинні:

- дотримуватися заходів безпеки;
- застосовувати передбачені заходи індивідуального захисту, справний інструмент та приладдя.

Рекомендовані основні заходи для профілактики травматизму

- Не допускати експлуатацію машин та механізмів за наявності їх несправності.

- Перевірити організацію навантажувально-розвантажувальних робіт. Звернути особливу увагу на дотримання безпечної технології, стан світлової та звукової сигналізації, причіпних приладів, наявність необхідних знаків та огорожень.

- При видачі нарядів забезпечити проведення інструктажів з охорони праці на конкретні види робіт. Проведення особливо небезпечних робіт виконувати тільки за присутності досвідчених осіб.

- Забезпечити здачу-приймання зміни спеціалістами діляниць на робочих місцях згідно з вимогами нарядної системи та СУОП.

- Не допускати до роботи осіб, які не пройшли періодичний медичний огляд у повному обсязі.

- Не допускати знаходження працівників у місцях, не передбачених нарядом.

- Забезпечити пересування працівників за точно вказаними маршрутами.

- Виконати вимоги інструкцій з охорони праці щодо забезпечення працівників належним спецодягом і спецвзуттям, а також засобами індивідуального та колективного захисту під час виконання робіт.

- Забезпечити утримання (планування та виконання усіх видів ремонтів та обслуговування) електроустановок відповідно до вимог чинних нормативних актів.

- Забезпечити безумовне виконання вимог нормативних актів під час виконання робіт з експлуатації та ремонту електроустановок.

- Не доручати працівникам виконувати роботи, не передбачені трудовими договорами.

- Не допускати працівників без проведення інструктажів з охорони праці.

- Провести позапланове навчання та перевірку знань з питань охорони праці посадових осіб та працівників які зайняті на роботах з підвищеною небезпекою.

- Посилити контроль відповідальних осіб за виконанням робіт з підвищеною небезпекою.

- Посилити контроль за виконанням працівниками робіт та запровадити на підприємстві інструкцію про порядок направлення працівників у

стані алкогольного сп'яніння до закладів охорони здоров'я.

- До роботи допускати лише тих працівників, які пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці.

- Внести доповнення в інструкцію з охорони праці під час робіт на бурякозбиральному комбайні в частині безпеки під час викопувального апарату.

- Не допускати до експлуатації сільськогосподарську техніку та агрегати без захисних огорожень та блокувальних пристроїв.

Нагадуємо, що згідно ст.13 Закону України «Про охорону праці» чітко прописані обов'язки роботодавця (керівника підприємства).

Роботодавець зобов'язаний:

- створити на робочих місцях у кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правих актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці. З цією метою роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці, здійснюючи низку передбачених законом заходів.

В умовах ринкової економіки ефективно вирішення питань охорони праці ґрунтується на розв'язанні компромісу між соціальною відповідальністю держави та економічною доцільністю господарської діяльності. Можна так високо підняти державні вимоги до охорони праці, що будь-яка господарська діяльність стане економічно необґрунтованою. А можна так низько її опустити, що соціальна функція держави буде знецінена. Встановлення адекватної межі у цьому компромісі на основі наукових досліджень ефективності заходів з охорони праці сприятиме успішному соціально-економічному розвитку цукрової галузі.

Висновки

1. Жорсткий контроль за станом промислової безпеки на виробництві і, насамперед, на об'єктах підвищеної небезпеки, повинен щоденно забезпечувати кожний роботодавець, а не чекати поки державними органами будуть вжиті певні примусові заходи. Адже саме на нього – роботодавця Законом України «Про охорону праці» покладено персональну відповідальність за створення належних і безпечних умов праці.

2. Там де є небезпечні виробничі фактори й порушення правил безпеки, завжди присутня ймовірність нещасного випадку. Чим небезпечнішими є умови праці і чим частіше порушу-

ються встановлені регламенти, тим вище ризик і ступінь важкості травм. Тобто нещасні випадки є випадковими за часом прояву, але закономірно пов'язаними з умовами праці (виробничим ризиком) і дотриманням (порушенням) працюючими заходів безпеки. Вони не можуть бути передбачені, але можуть бути спрогнозовані з певною ймовірністю на основі статистичних законів. Звідси впливає можливість та необхідність прогнозувати на основі статистичних залежностей частоту й періодичність небезпечних ситуацій та подій, а також планувати заходи щодо поліпшення умов праці і зменшення кількості порушень.

3. З усього наведеного у статті напрошується висновок, що першопричиною практично кожного нещасного випадку стає небезпечна діяльність людини. Проте, джерелом небезпеки для людини є не лише її дії, ай думки, що згодом призводять до трагічних наслідків. ■

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону праці» (зі змінами та доповненнями) від 14.10.1992 № 2694-XII.
2. Кодекс Законів України про працю від 10.12.1971 № 322-VIII.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 №1105-XIV.
4. Аналіз нещасних випадків за даними Державної служби праці України.
5. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвер. Постановою Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011.
6. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затв. наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 №15, зареєстр. В Мінюсті 15.02.2005 за № 231/10511.
7. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці».
8. ДНАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці», затв. наказом Держнаглядохоронпраці України №9 від 29.01.1998.
9. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III.
10. ДСТУ 12.0.230:2008 «Система стандартів безпеки праці. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги (ILO-OSH 2001, IDT)».
11. ДСТУ OHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці, Вимоги.
12. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затвер. Головою Держгіпромнагляду 07.02.2008.

Цікаві новини

Біологи відкрили цукор, що вбиває ракові клітини

Маноза, один із замінників глюкози, не тільки захищає організм від розвитку ожиріння, але і має протиракові властивості, сповільнюючи ріст пухлин і посилюючи ефективність дії хіміотерапії. Про це пишуть вчені, що опублікували статтю в журналі Nature.

«Пухлинні клітини споживають величезну кількість глюкози, що й можна використовувати для знищення раку. Проблема полягає в тому, що цей цукор споживають і здорові тканини. Ми виявили, що ракові тільця не можуть «переварити» манозу, що й уповільнює їх ріст, але це не позначається на нормальних клітинах», - заявив Кевін Райан з університету Глазго (Шотландія).

При появі манози в живильному середовищі ріст ракових пухлин сповільнився приблизно в три рази, а протиракові препарати почали вбивати не 10-15%, а 30-50% пухлинних клітин.

Джерело: ria.ru